

Nádasdy Ádám

Határfajták

Lehet egy kő, a földből épp kilátszó,
lehet szögesdrót, ravasz, többszörös,
lehet a nyílt tenger is körbe-körbe,
ahol az égbolttal húz vonalat.

Lehet egy év, ami után soha.
Egy nap, amelytől kezdve mindig is.
Egy fölismerés, amitől a lábad
a földre gyökerezik, s nincs tovább.

Lehet utolsó vasútállomás,
légyzümmögés, tűző nap, őrkutya,
mozdony jön odaátról, más olajszag,
szabadságszínek, más név, más betűk.

Határ lehet a szó is, megafonból.
Lehet bénító, kis áramütés.
A vágyott tárgy kudarcos remegése.
Egy öv, melyet tilos megoldani.

Schein Gábor

Ó, rinocérosz

66.

A nagy irtást hivatalosan befejezettnek nyilvánították,
de a rinocérosz tudta, hogy zajlik még, sőt most
kezdődik csak igazán. Néha mégis végigsurrant
a városon. Egy-egy hangra, képre fölneszelt, mintha
megkérgesedett, lomha érzékeit emlékek ostromolnák
a túlvilágról. Egy-egy utcasarkon rémülten megállt.
Táguló orrlyukakkal, riadtan fürkészett körbe. Lába alatt
csatorna zubogott. A félelem szennyes árja akart rejtett
medréből kitörni. Megkapaszkodni nem volt miben.
A pimasz szemfényvesztés, gondolta a rinocérosz, mindent
a jelen uniformisába burkol. Minden olyan kifosztott, csupasz,
ócska és ésszerű, mint egy ásatási terület. Már elég régóta
élt ebben a városban, hogy ez ne rá vonatkozzék. Tökéletesen
idegenné vált benne, mint egy vadász célkeresztjében.

67.

A fekete égből, az árnyékok közül jöttem.
Árnyék vagyok, árnyékként mozdulok.
De tudom, hogy itt vagy, láttam az arcod.
A föld fényében megszüلöm és eltemetem magam.

68.

A rinocéroszok valójában nem az orrukra nőtt
tüllökkel pusztítják el a zsákmányukat. A nyelvükön
éles, cápafogszerű képződmények sorakoznak
több sorban. Ha a rinocérosz feldühödik, meglepően
gyors futásra képes. A zsákmánya után veti magát,
és amikor eléri, egyszerűen rátérdel, és a nyelvéből
kiálló fogakkal cafatokra tépi a kiszolgáltatott állatot.

69.

A szőke lány bokájára rinocérosz van tetoválva.
Egy buszmegállóban várakozik a Brandenburgi kapu
közelében. Várakozik, de már vagy tizenöt perce
nem jön a busz. Baleset vagy műszaki hiba lehet.
Nem izgatja magát. Meglát, és valamit nézni kezd rajtam,
vagy mögöttem, mint én a bokáján lévő rinocéroszt.
A Brandenburgi kapu előtt harminc fokos a meleg,
izzadok. Minden a kezdet uralmának engedelmeskedik.

70.

Most önként kerülje el a juhokat a farkas, a tölgyfák
aranyló almát teremjenek, a baglyok keljenek versenyre
a bütykös hattyúkkal, a természetlen sziklák borostyáncseppeket
izzadjanak. Egy indiai rinocérosz ebben a percben születik.
Fogságban erre emberemlékezet óta nem volt példa.

71.

Tizenhét éves korukig vígan vannak a lányok
az anyjuknál meg az apjuknál, utána férjhez kell
mennük. A rinocérosz megjövendőli, ki lesz
az egyetlen választottjuk. Nyáron a vízből jósol,
télien a füstből. A víz volt először a földön, a víz
mindent tud. A rinocérosz gyertyákat úsztat a vízen.
Ha elúszik a gyertya, gyorsan közeledik a szerelem,

ha elsüllyed, abban az évben pártában marad a lány.
A füsttel egyszerűbb. Amerre a füst száll a kéményből,
arról jön majd a férj. A rinocérosz árnyékából is jószolt.
Papírt égetett egy pohár víz fölött, és figyelte
az árnyékot a falon. Ha kereszt jelent meg, temetés
közeledett, ha kupola, akkor esküvő. Volt olyan is,
hogy a rinocérosz körülszórta a kutat mákkal.
Estefelé a lányok belekiabáltak a kútba: „Hej, végzetem,
hahó!” Visszhangzott a mélység, és a hangokból
a rinocérosz megmondta, kinek mi van megírva.

72.

Jemenben a férfiasság legfontosabb kifejezője
egy rövid, hajlított pengéjű tőr, a dzsámibia, amelyet
övre akasztott tokban viselnek. A legnemesebb
tőrök markolatát rinocéroszok tülkéből készítik.
Ilyet csak azok hordanak, akik Mohamed próféta
közvetlen leszármazottjának mondják magukat.
A gazdagon faragott, zöldessárga markolat idővel
kifehéredik. Ilyenkor a neve záráf. Minden záráf tőr
egy rinocérosz életébe kerül. Van olyan tőr,
melynek markolata magába szívja a kígyó mérgét,
vagy a sebre helyezve megállítja a vérzést,
és begyógyítja a sebeket. Allah neve legyen áldott.

73.

Élete forgott kockán annak, aki szót váltott
a rinocéroszsal, akár az esőről, a hőségről,
a hús kikeletről. Nem is akadt polgár, aki szíve
mélyét kitárta volna neki. Jól tudták, a rinocérosznak
az élete sem drágább, mint az igazság.

74.

Ha a rinocérosznak csak egy alakja volna, mint az igazságnak,
könnyedén eligazodnánk a róla szóló beszámolókból.
De a rinocérosznak százezer alakja és korlátlan kiterjedése van.
És így ha beszélni kezd, vagy ha csak némán keresztültrappol
a szobán, keresztültrappol a változékony térképeken,
már is százezer igazság trappolása hallik, és minden igazságnak
négy lába van. Hogyan lesz ebből a sokból mégis egy?

75.

Minden rinocérosznak két szíve van. Hogyan is tarthatná különben a lépést önmagával? És minden szívhez tartozik egy fél rinocérosz. Hogyan is ígérhetné különben egy másik szívnek, hogy eljön, hogy itt is van már tulajdonképpen?

76.

Mi, alulírottak, a világ színe előtt elismerjük és mélységesen hisszük, hogy az itt olvasható verseket ama Clara névre keresztelt rinocérosz írta, amely néhány évvel ezelőtt kulturálatlan, barbár vadállatként érkezett országunkba, és azóta mindmáig a törvény erejénél fogva háziszolgaként teljesített szolgálatot városunk egyik köztisztviselőjében álló családjánál. A legjobb bírák hallgatták meg őt, és Clara, a rinocérosz minden kétséget kizáróan bizonyította, hogy az itt olvasható versek származhatnak tőle.

77.

A felháborító, szent borzadály lenyűgöz. Botrány és bálvány: a társadalom nyomorúságos titkának hatalma és nyilvános megjelenése. Clara feje üres: fekete bársonyszalag választja el léte lényegétől. Egy tökéletes ecsetvonás tisztasága zárja körül, Clara a teljes meztelenség, bestiális vesztaszűz. Álmodozás arról, ami elrejtőzik, rabul ejt és fennmarad bennünk a barbár állatiasságból.

78.

A tekintély joga, hogy alárendelteként kezelje mások jogait, független minden önkéntes szerződéstől. Ilyen a Teremtő joga arra, hogy kormányozza és igazgassa az univerzumot, és benne minden véges lény sorsát. Ilyen a szülők joga, hogy kormányozzák és igazgassák gyermekeik életét. Ezért el kell ismernünk, hogy vannak az emberek között olyan tekintélyek, amelyeknek más emberi egyedek jogai alárendelődnek. A rabszolgaság ennek következtében összeegyeztethető a természetjoggal. Emellett minden józanul gondolkodó fő számára nyilvánvaló, már önmagában az is óriási áldás, ha megadatik valakinek, hogy a brutalitásnak, az elképzelhetetlen szörnyűségeknek, a sötétségnek azt a fokát, amely Afrikában az élet úgyszólván hétköznapi velejárója, végre fölcserélhesse az emberség,

a keresztény tudás ragyogó fényére. Nincsen szükség több évrre, hogy bármiféle kétség egyszer és mindenkorra eloszoljon.

79.

Ha mutat olyan embert vagy embereknek olyan csoportját, aki és amely az élet igazgatásának és kormányzásának képességében olyképpen fölötte áll másoknak, ahogyan a Teremtő fölötte áll a teremtett univerzumnak, vagy akár ahogyan a szülő fölötte áll gyermekének, és ha bizonyítja, hogy az emberek ezen csoportjának szívébe épp annyi gondoskodást és szeretetet ültetett a Teremtő, amennyit a szülőébe gyermeke iránt, akkor készséggel elfogadom, hogy a szolgaság megfelel a természetjognak, de addig a tekintélynek ezt a fokát semmivel sem tartom igazolhatónak. Emberségünk ragyogó fényéről pedig ugyanez okból ne beszéljünk.

